

Η ΠΡΩΤΗ ΣΥΜΜΑΧΙΑ ΤΩΝ ΚΥΡΙΑΡΧΩΝ ΚΡΑΤΩΝ
ΤΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΚΑΘΟΔΟΥ ΤΩΝ ΤΟΥΡΚΩΝ
ΑΡΧΟΜΕΝΟΥ ΤΟΥ ΙΑ΄ ΑΙΩΝΟΣ

Ἀπὸ τοῦ 1263 οἱ Τοῦρκοι ἤρχισαν τὰς ἐπιδρομὰς των κατὰ τῆς Εὐρω-
παϊκῆς Ἡπείρου, μέχρι δὲ τοῦ ἔτους 1357 ἀναφέρονται εἰς τὴν ἱστορίαν δέκα
ἐννέα τοιαῦται ἐπίσημοι, τρόπον τινά, ἐπιδρομαί, τὰς ὁποίας διὰ διαφοροῦς
ἀφορμὰς ἐπεχείρησεν ἡ νεαρὰ καὶ πολεμοχαρῆς Τουρκικὴ ἔθνότης.

Αἱ ἐπιδρομαὶ αὗται κατανέμονται ὡς ἑξῆς :

1^η τῷ 1263 - 2^α τῷ 1307 - 3^η τῷ 1321 - 4^η τῷ 1327 - 5^η τῷ 1331 -
6^η τῷ 1332 - 7^η τῷ 1333 ἢ 34 - 8^η τῷ 1335 - 9^η τῷ 1337 - 10^η τῷ 1340 -
11^η τῷ 1341 - 12^η τῷ 1342 - 13^η τῷ 1343 - 14^η τῷ 1345 - 15^η τῷ 1348 -
16^η τῷ 1349 - 17^η τῷ 1353 - 18^η τῷ 1356 καὶ 19^η τῷ 1357.

Περὶ τούτων δυνάμεθα νὰ συμβουλευθῶμεν οἷαν δήποτε ἱστορίαν τῆς
᾽Οθωμανικῆς Ἀυτοκρατορίας καὶ ἰδίᾳ τὴν τοῦ Hammer.

Ἄλλ' αἱ ἐπιδρομαὶ αὗται αἱ ἐπισήμως ἐπιχειρηθεῖσαι δὲν εἶναι αἱ μόναι,
διότι πλείσται πειρατικαὶ ἐπιδρομαὶ σημειοῦνται κατὰ τῶν νήσων καὶ τῶν
δυτικῶν παραλίων τοῦ Αἰγαίου, ἀφ' ὅτου οἱ Τοῦρκοι κατῆλθον εἰς τὰς δυτι-
κὰς ἀκτὰς τῆς Μ. Ἀσίας, ἔχοντες ταύτας ὡς ὄρημητῆριον. Αἱ ἐπιδρομαὶ αὗται
σκοπὸν εἶχον κυρίως τὴν στρατολογίαν καὶ τὸν ἐξιλαμισμὸν τῶν Χριστιανῶν
κατοίκων, πρὸς πύκνωσιν τῶν στελεχῶν καὶ αὐξῆσιν τῶν πιστῶν τοῦ Μωάμεθ.

Σὺν τῷ χρόνῳ, ἀρχομένου τοῦ 14^{ου} αἰῶνος, αἱ πειρατικαὶ αὗται ἐπιδρο-
μαί, ἕνεκα τῆς συχνότητος αὐτῶν κατέστησαν ἡ μάλιστα τοῦ Αἰγαίου λόγῳ τοῦ
ἐξανδραποδισμοῦ τῶν κατοίκων, συγχρόνως ὅμως ὑπῆρξαν ἡ ἀρχὴ τῶν πρῶ-
των Τουρκικῶν ἀποικισμῶν εἰς Ἑλληνικὰς νήσους καὶ παραλία, ἰδίᾳ δὲ εἰς
τὴν ἀνατολικὴν ἀκτὴν τῆς Κρήτης καὶ τῆς Εὐβοίας. Ἐνεκα τούτου, τὰ τότε
κυριαρχοῦντα ἐν τῷ Αἰγαίῳ Κράτῃ ἠναγκάσθησαν νὰ λάβωσι μέτρα ἀμύνης
καὶ ἀσφαλείας κατὰ τῆς ἀκαθέκτου ταύτης ὁρμῆς τῶν Τούρκων. Τὰ μέτρα
ταῦτα ἦσαν αἱ διαπραγματεύσεις πρὸς σύναψιν συμμαχίας κατὰ τοῦ κοινοῦ
καὶ νέου ἐχθροῦ, ὅστις ἐνεφανίζετο ἐν Εὐρώπῃ μετὰ τοσαύτης θρασύτητος.

Τὴν συμμαχίαν ταύτην οἱ μὲν Βενετοὶ ἱστορικοί, μὴ ἐξαιρουμένων τοῦ
Cappelletti καὶ τοῦ Romanin, χρονολογοῦσιν ἐπὶ δουκειᾶς Ἀνδρέου Δαν-
δόλου, δηλαδὴ ἀπὸ τοῦ 1343, οἱ δὲ Ἕλληνες καὶ ξένοι ἱστορικοὶ οὐδόλωσ
ἀσχολοῦνται περὶ αὐτῆς. Ἐν τούτοις ἕξ ἐπισήμων ἐγγράφων τῆς Καγκελλα-
ρίας τοῦ Βενετικοῦ Κράτους σαφῶς προκύπτει, ὅτι αἱ διαπραγματεύσεις πρὸς

σύναρτιν συμμαχίας, τῶν κρατῶν, τὰ ὅποια ἐκυριάρχουν ἐν τῷ Αἰγαίῳ, ἤρξαντο ἀπὸ τοῦ 1318 καὶ ἐξηκολούθησαν μέχρι τοῦ 1333, ὅτε ὑπεγράφη ἡ συνθήκη τῆς συμμαχίας κατὰ τῶν Τούρκων.

Τὸ ἱστορικὸν ἐνδιαφέρον, τὸ ὁποῖον προκύπτει ἐκ τῆς ἀναζητήσεως ταύτης, εἶναι ἀναντίρρητον· θὰ ἦτο ἀνωφελὲς νὰ προσπαθῆσω νὰ ἀποδείξω, ὅτι ἡ δύναμις τῶν Τούρκων κατὰ πολὺ ἠϋξήθη ἐκ τῆς ἐξαπλώσεως αὐτῶν ἀνὰ τὸ Αἰγαῖον. Ἐκ τῶν ἐρευνῶν μου ἄλλως τε εἰς τὰ Βενετικά ἀρχεῖα προέκυψεν ὅτι μεθ' ἐκάστην ἐπιδρομὴν εἰς τὰς νήσους καὶ τὰ παράλια τοῦ Αἰγαίου οἱ Τούρκοι ἀπήγον μέρος τῶν κατοίκων, οἵτινες προωρίζοντο νὰ αὐξάνωσι τὸ στρατεῖμα αὐτῶν καὶ τοὺς πιστοὺς τοῦ Ἰσλάμ.

Εἰς τὰ καταστιχα *Commemoriali della Repubblica*, τὰ ὅποια εἶναι βιβλία, εἰς τὰ ὅποια οἱ Βενετοὶ ἀνέγραφον τὰ σημαντικώτερα γεγονότα τῆς πολιτείας καὶ τὰ ὅποια διατηροῦνται σῶα ἐν τῷ κρατικῷ ἀρχεῖῳ τῆς Βενετίας, συναντῶμεν μέγαν ἀριθμὸν ἐγγράφων ἀναφερομένων εἰς τὰ ἀξιωματόμνευτα ταῦτα γεγονότα, τῶν πειρατειῶν τῶν Τούρκων κατὰ τῶν ἀκτῶν καὶ τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου.

Εἰς τὸν 2^{ον} τόμον λ.χ. φύλλον 33 τὰ ἐξῆς γεγονότα ἀναγράφονται· Περὶ τὰ μέσα Μαΐου τοῦ 1318, οἱ Τούρκοι ἠχμαλώτισαν ἐν πλῶ τὸν Μᾶρκον Κονταρίνην, ἐπέδραμον κατὰ τῆς νήσου Σαντορίνης ἐπενεγκόντες πολλὰς ζημίας εἰς τὴν νήσον ταύτην τοῦ Ἀνδρέου Βαρότση καὶ συνέλαβον πλείστους Κρήτας μετὰ τῶν λέμβων των.

Ὁ Δουξ τῆς Κρήτης Νικόλαος Τζάνες ἔγραψεν εἰς τοὺς Τούρκους παραπονούμενος, οὗτοι δὲ φιλικῶς ἀπήντησαν νὰ ὑποδεχθῶσιν εἰς αὐτοὺς αἱ Βενετικαὶ κτήσεις, ὅπως μὴ προσβάλλωσι ταύτας. Παρὰ ταῦτα ὅμως περὶ τὰ τέλη τοῦ μηνὸς ἐπέδραμον κατὰ τῆς Καρπάθου τοῦ Ἀνδρέου Κορνάρου καὶ ἀπεγύμνωσαν αὐτὴν ἀνθρώπων καὶ ζώων. Ἦδη ἀπειλοῦσι τὴν Κρήτην ἀπὸ τῆς Σητίας, ἐνωθέντες μετὰ τῶν Καταλανῶν.

Ὁ Δουξ τῆς Κρήτης παρεσκευάσθη νὰ ὑποδεχθῆ αὐτούς, κατὰ τὴν φυγὴν των ὅμως ἐγκατέλειψάν τινες τῶν συντρόφων των.

Ἴδου ἡ πρώτη Τουρκικὴ ἀποικία ἐν Κρήτῃ, ἣτις μετὰ παρέλευσιν 50ετίας ἐπέφρωτο νὰ καταστῆ μοιραία διὰ τοὺς Κρήτας, διὰ τὴν καταστολὴν τῆς μεγάλης Κρητικῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1364, ἣτις ὑπῆρξε συνέχεια τῆς τοῦ 1363 τοῦ Ἁγίου Τίτου ἐπονομασθεῖσα.¹

Τὸν ἐπόμενον μῆνα Ἰούνιον τοῦ αὐτοῦ ἔτους 1318², ὁ Ἀλφόνσος Fadriquez³ πειρατεύων ἀνὰ τὸ Αἰγαῖον καταδιώκεται ὑπὸ τῶν Βενετῶν καὶ τοῦ Δεσπότη⁴ διὰ τὴν σωτηρίαν του στέλλει πρεσβευτὰς πρὸς τὸν Αὐτοκρά-

¹ Ὁρα Ἡμερολόγιον Μ. Ἑλλάδος. 1927 ἄρθρον μου. Ἡ Κρητικὴ ἀποστασία τοῦ 1363.

² Φύλλον 31^{ον} τοῦ 2^{ου} τόμου *Commemoriali*.

³ Υἱὸς τοῦ Φρειδερίκου βασιλέως τῆς Σικελίας.

⁴ Υἱοῦ τοῦ Αὐτοκράτορος Κ/πύλεως.

τορα, συγχρόνως ὁμως στρατολογεῖ ἐν Τουρκίᾳ. Οἱ οὕτω προσκληθέντες Τούρκοι, ἐκεῖνοι, οἵτινες εἶχον ἐπιδράμει κατὰ τῆς Σαντορίνης, ἐπετέθησαν κατὰ τῆς Εὐβοίας.

Ἐκ τῶν Βενετικῶν καταστίχων θὰ ἠδυνάμεθα νὰ ἀρυσθῶμεν πολυαρίθμους τοιαύτας ἐπιδρομὰς αἰτινες ἔλαβον χώραν ἐπὶ μακρὰν σειρὰν ἐτῶν εἰς τὰς νήσους καὶ τὰ παράλια τοῦ Αἰγαίου, κατὰ τῶν κτήσεων τοῦ Αὐτοκράτορος, τῶν Βενετῶν καὶ ἄλλων ἡγεμόνων. Ἐὰν δὲ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀνεκδότων τούτων πηγῶν ἤθελε γραφῆ ἱστορικὴ ἀφήγησις, τότε μόνον θὰ ἦτο δυνατόν νὰ μορφώσωμεν ἰδέαν τῶν διωγμῶν, τοὺς ὁποίους ὑπέστησαν οἱ κάτοικοι τῶν νήσων τούτων κατὰ τὸ πρῶτον τέταρτον τοῦ 14^{ου} αἰῶνος, εὐθρισκόμενοι ὑπὸ τὸ κράτος ἀδυνάτων κυριάρχων.

Ἡ ἀνώμαλος αὕτη κατάστασις τοῦ Αἰγαίου, ὁ φόβος τοῦ ἀποικισμοῦ καὶ ἡ ἀπαγωγή τῶν κατοίκων, ὑπῆρξαν ἡ ἀφορμὴ, ὅπως οἱ Βενετοὶ ἀναλάβωσι τὴν πρωτοβουλίαν ἀμυντικῶν μέτρων κατὰ τῆς ἀκατασχέτου ὁρμῆς τῶν Τούρκων.

Πρώτη ἀπόπειρα συνασπισμοῦ τῶν ἐνδιαφερομένων κρατῶν εἰς τὸ Αἶγαϊον κατὰ τῶν Τούρκων ἀναφέρεται εἰς τὰ κατάστιχα τῆς Βενετικῆς Γερουσίας, σειρὰ *Deliberazioni del Senato. Misti*, τὴν 7 Ἰουλίου 1332. Πρόκειται περὶ διατάγματος ἀπευθυνομένου πρὸς τὸν Δοῦκα τῆς Κρήτης καὶ τὸν Βαῖλον Εὐβοίας, δι' οὗ ἡ Γερουσία ἤ συμβούλιον τῶν Παρακλήτων, γνωρίζει εἰς αὐτοὺς ὅτι ὀφείλουσι νὰ συνεννοηθῶσι μετὰ τοῦ Μ. Μαγίστρου τῶν ἱπποτῶν τῆς Ρόδου καὶ τῶν ἄλλων κυριάρχων ἐν τῷ Αἰγαίῳ, οἵτινες θὰ ἐπεθύμουν νὰ συμμαχήσωσι κατὰ τῶν Τούρκων καὶ νὰ διαπραγματευθῶσι μετ' αὐτῶν τὴν ναυπήγησιν στόλου, πρὸς τὸν σκοπὸν τούτου. Τὸ θέσπισμα τοῦτο εἰσέρχεται εἰς τὰς λεπτομερείας καὶ κανονίζει, ὅτι ὁ Βαῖλος Εὐβοίας ὀφείλει νὰ συνεννοηθῆ μετὰ τῶν κυριάρχων Νικολάου Σανούδου, Βαρθολομαίου Γκίζη καὶ ἄλλων καὶ μετὰ τοῦ Βαῖλου Κωνσταντινουπόλεως, ὅστις ὀφείλει νὰ πείσῃ τὸν Αὐτοκράτορα νὰ τὸν διορίσῃ πληρεξούσιόν του καὶ νὰ ἀναθέσῃ εἰς αὐτὸν τὸν ἐξοπλισμὸν τοῦ στόλου ἐναντίον τῶν Τούρκων. Παρομοίως διαπραγματεύσεις θὰ διεξῆγε καὶ ὁ Δοῦξ τῆς Κρήτης μετὰ τοῦ Μ. Μαγίστρου τῶν ἱπποτῶν τῆς Ρόδου καὶ μετὰ τοῦ Νικ. Σανούδου συγκυριάρχου Εὐβοίας ὁ Βαῖλος Εὐβοίας.

Ἡ ταχύτης καὶ ἡ προθυμία, μεθ' ὧν ἐνήργησεν ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ἡ Βενετικὴ πολιτεία, ἔσχεν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ἐπιτυχίαν τῆς συμμαχίας κατὰ τῶν Τούρκων. Τὴν 30 Νοεμβρίου τοῦ 1333 βλέπομεν εἰς τὸ βιβλίον τῶν πληρεξουσιοτήτων (*Syndicati*) τόμος 1^{ος} (1329 - 1426) τὴν πρὸς τὸν εὐγενῆ Ἀντώνιον Δάνδολον δοθεισαν ἐντολήν, ὑπὸ τοῦ Λόγου Βενετίας ἐν ὀνόματι αὐτοῦ καὶ τῆς κοινότητος Βενετίας, παρουσίᾳ τῶν νοταρίων τῆς Δουκικῆς καγκελλαρίας, δι' ἧς ὁ ἀνωτέρω Δάνδολος ἐξελέγη σύνδικος καὶ πληρεξούσιος τῆς Βενετικῆς Πολιτείας, ὅπως ἔλθῃ εἰς διαπραγματεύσεις μετὰ τοῦ Αὐτοκρά-

τορος Κωνσταντινουπόλεως και τοῦ Αἰδεσιμωτάτου Hélyon de Villeneuve Μ. Μαγίστρου τοῦ ἁγίου οἴκου τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου, τῶν Ἱεροσολύμων, πρὸς τὸν σκοπὸν νὰ ἐξοπλίσῃσι καὶ παρασκευάσωσιν ὅτι ἤθελεν ἀποφασισθῆ ὑπὸ τῆς συμμαχίας, ἣτις συνήφθη κατὰ τῶν Τούρκων, τῶν ἐχθρῶν τῆς Χριστιανικῆς πίστεως. Συγχρόνως ὄφειλε νὰ συνεννοηθῆ περὶ τοῦ τόπου τῆς συγκεντρώσεως τῶν δυνάμεων τῆς συμμαχίας αὐτῆς, ἥτοι τῶν ἐξωπλισμένων κατέργων καὶ τῶν πολεμιστῶν. Ἐπίσης ὄφειλε νὰ διαπραγματευθῆ μετὰ τοῦ Βασιλέως τῆς Κύπρου ἢ τοῦ πληρεξουσίου συνδίκου του, ὅπως λάβουν μέρος εἰς τὴν συμμαχίαν.

Ἡ συμμαχία αὕτη, ὡς προκύπτει ἐκ τῶν ἐγγράφων, συνήφθη τότε, διότι κατὰ Δεκέμβριον τοῦ αὐτοῦ ἔτους οἱ Κρηῖτες διὰ πρεσβείας των ἐξήτησαν τὴν ἀποστολὴν χιλίων βαλλισταρίων μετὰ τεσσάρων κατέργων ἑκατὸν κωπηλατῶν ἐκάστου καὶ δύο ἐξωπλισμένων φορητῶν πλοίων, διὰ τὴν ἑαυτῶν ἄμυναν κατὰ τῶν Τούρκων. Ἡ Βενετικὴ Γερουσία ὅμως ἀπήντησεν εἰς τοὺς πρεσβευτὰς τῶν Κρητῶν, ὅτι ἐδόθησαν διαταγαὶ πρὸς ἀποστολὴν ἱκανοῦ ἀριθμοῦ βαλλισταρίων, καὶ ἐξοπλισμὸν ἑνὸς κατέργου, τὸ ὁποῖον μετὰ δύο Κρητικῶν κατέργων θὰ ἐλάμβανον μέρος εἰς τοὺς ἀγῶνας τῶν συμμάχων, ἐκρίνοντο δὲ ἀρκετὰ ταῦτα διὰ τὴν ἄμυναν τῆς Κρήτης κατὰ τοῦ ἐχθροῦ τῆς πίστεως.

Τὸ μᾶλλον περιέργον ὅμως εἰς τὴν πρεσβείαν αὐτήν εἶναι, ὅτι οἱ πρεσβευταὶ ἐξήτησαν τὴν ἄδειαν νὰ διαπραγματευθῶσι τὴν εἰρήνην μετὰ τοῦ Ὁρχάν, ὅπως δυνηθῶσι νὰ λάβωσι παρ' αὐτοῦ σῖτον, ἵππους καὶ ἄλλα ζῶα. Ὡς ἦν ἐπόμενον, ἡ Γερουσία ἀπήντησεν ὅτι διετάχθησαν ὁ Δοῦξ Κρήτης καὶ οἱ σύμβουλοί του, νὰ ἐνεργήσωσι συμφώνως πρὸς τὸ συμφέρον τῆς πολιτείας καὶ νὰ ἐκτελέσωσι τὰς διαταγὰς αὐτῆς.

Παρεμπιπτόντως θὰ ἀναφέρω ἀκόμη ὅτι ὁ Mas Latrie, ἐν τῇ ἱστορίᾳ του τῆς Κύπρου (τόμ. 3 σ. 725) ἀναφέρεται εἰς τρία ἐγγράφα ἀφορῶντα εἰς τὸ σχέδιον τὸ ὁποῖον συνέλαβεν ὁ Βασιλεὺς τῆς Γαλλίας Φίλιππος ὁ ΣΤ'. ὅπως ἀναλάβῃ σταυροφορίαν κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος 1333, τῇ εἰσηγήσει Πέτρου De la Palu, πατριάρχου Ἱεροσολύμων ἐπανελθόντος ἐξ Ἀνατολῆς.

Τὸ σχέδιον τοῦτο ὑπῆρξεν ἄνευ ἀποτελέσματος, κατὰ τὸν Mas Latrie, ἐν τῷ 3^ῳ τόμῳ ὅμως τῶν Commemoriali ἀναφέρεται, ὅτι ὁ Βασιλεὺς τῆς Γαλλίας γνωστοποιεῖ εἰς τὸν Δόγην, ὅτι ὁ Πάπας ἀνέθηκεν εἰς αὐτὸν τὴν ἀρχηγίαν σταυροφορίας, παρεκάλει δὲ νὰ τῷ ἀποσταλῶσι πρεσβευταί, ὅπως γνωματεύσωσι καὶ γνωρίσωσιν εἰς αὐτὸν τὴν βοήθειαν, τὴν ὁποῖαν θὰ ἠδύναντο νὰ συνεισφέρωσιν οἱ Βενετοί.

Ἐκ τῶν Βενετικῶν λοιπὸν πηγῶν προκύπτει ὅτι ἡ κατὰ τῶν Τούρκων συμμαχία, συνήφθη κατὰ τὸ 1333 καὶ ὅτι διωρίσθη ἀρχηγὸς τῶν κατὰ τῶν Τούρκων δυνάμεων τῆς Βενετίας, ὑπὸ τὸν τίτλον «Capitaneo Unionis», ὅτι ἡ διάρκεια τῆς συμμαχίας ὠρίζετο πενταετῆς καὶ ὅτι σκοπὸς αὐτῆς ἦτο

ἡ σωτηρία τῶν Χριστιανῶν τῆς Ρωμανίας καὶ τῶν κτημάτων των, προσέτι δὲ ὅτι ὁ καπετᾶνος τῆς συμμαχίας ὄφειλε νὰ ἐνεργῇ κατά τοιοῦτον τρόπον, ὥστε νὰ μὴ δυσαρεστήσῃ τὸν Αὐτοκράτορα τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τὸν Μέγαν Μάγιστρον τῶν ἱπποτῶν τῆς Ρόδου, διὰ νὰ μὴ χαλαρωθῇ ἡ συμμαχία. Οἱ Βενετοὶ περὶ πολλοῦ ἔχοντες τὴν κτῆσιν τῆς νήσου Εὐβοίας, ἣτις διέτρεχε μεγαλυτέρους κινδύνους τῆς νήσου Κρήτης, ἐπεθύμουν, ὅπως αὕτη καταστῇ τὸ ὄρητήριο τῆς συμμαχίας. Ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου αἱ ὁδηγίαι πρὸς τὸν καπετᾶνον τῆς συμμαχίας εἶναι ἐκτενέστεραι.

Ἐν τῷ μεταξὺ ἡ Γερουσία τῆς Βενετικῆς πολιτείας, πληροφορηθεῖσα ὅτι διχόνοια ἀνεφύη μεταξὺ τῶν Τούρκων καὶ ὅτι ὁ Μ. Μάγιστρος ἐπρόκειτο νὰ προέλθῃ εἰς συνεννόησιν μετὰ τοῦ Ὁρχάν, ὅπως εὐχερέστερον πολεμήσῃ τοὺς ἄλλους Τούρκους, ἔγραψε πρὸς τὸν καπετᾶνον τῆς συμμαχίας περὶ τῆς διχονοίας ταύτης καὶ συνίστα, ὅπως οὗτος ἐνεργῇ ἐκ συμφώνου μετὰ τῶν ἄλλων συμμάχων ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου τῆς συνεννοήσεως μετὰ τοῦ Ὁρχάν ἢ τῶν ἄλλων Τούρκων, πρὸς εὐδωσιν τοῦ σκοποῦ τῆς συμμαχίας. Ἀρχηγὸς τῶν ἄλλων Τούρκων ἦτο ὁ Καρμινιάν.

Ὁ τόπος τῆς συγκεντρώσεως τῶν συμμαχικῶν δυνάμεων ἐγένετο ἀντικείμενον πολλῶν συζητήσεων καθ' ὅλον τὸν μῆνα Νοέμβριον. Ὡς ἀνωτέρω ἀναφέρεται, οἱ Βενετοὶ ἐφοβοῦντο τὴν ἀπώλειαν τῆς νήσου Εὐβοίας, διὰ τοῦτο προέτειναν αὐτὴν εἰς τοὺς συμμάχους ὡς βᾶσιν τοῦ ἠνωμένου στόλου, διὰ νὰ δύνανται νὰ τὴν ὑπερασπίσωσιν, ἐν περιπτώσει κινδύνου. Φαίνεται ὅμως ὅτι ἕκαστος τῶν συμμάχων, διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν, ἐπεθύμει τὴν διαχείμασιν τοῦ στόλου εἰς λιμένας του. Πρὸς τοῦτο οἱ Βενετοὶ διεμήνυσαν πρὸς τὸν πρεσβευτὴν των ὅτι ὄφειλε νὰ μεταβῇ πρὸς τὸν Βασιλέα τῆς Κύπρου καὶ νὰ τὸν καταλείψῃ, ὅπως λάβῃ μέρος εἰς τὴν συμμαχίαν καὶ συζητήσῃ μετ' αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ἀκανθώδους τούτου ζητήματος. Συμφώνως πρὸς ἄλλα ἔγγραφα τοῦ αὐτοῦ μηνός, ὄφειλε νὰ μεταβῇ πρὸς τὸν Βασιλέα τῆς Κύπρου συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ πρεσβευτοῦ τῶν ἱπποτῶν τῆς Ρόδου, νὰ συνεννοηθῇ δὲ συγχρόνως μετὰ τοῦ Τούρκου αὐθέντου Καρμινιάν.

Τὴν 21 Δεκεμβρίου ὁ νούντισιος τοῦ Πάπα Βερτράνδος, ἀρχιεπίσκοπος Βρέδης, ἦλθεν εἰς Βενετίαν διὰ τὸ ζήτημα τῶν Τούρκων καὶ ὑπέβαλε διάφορα ἐρωτήματα, τὰ ὁποῖα συνεζητήθησαν μετὰ τῶν σοφῶν¹. Τὰ ἐρωτήματα ταῦτα ἦσαν τὰ ἑξῆς: 1^{ον} Διὰ ποίων μέσων οἱ Βενετοὶ ἐνόμιζον ὅτι θὰ ἠδύναντο νὰ ἀντιστῶσιν εἰς τὰς δυνάμεις τῶν Τούρκων. Εἰς τοῦτο ἀπήντησαν οἱ Βενετοὶ, ὅτι ἀληθὲς εἶναι, ὅτι αἱ δυνάμεις τῶν Τούρκων εἶναι μεγάλαι εἰς τε τὸ ἐσωτερικὸν καὶ τὸ ἐξωτερικὸν τῆς Τουρκίας, ἀλλ' ὅτι μετὰ τῶν 50 οὐζερίων καλῶς ἐξοπλισμένων δι' ἑκατὸν εἴκοσι κωπηλατῶν ἕκαστον, ἐφ' ἑκάστου τῶν ὁποίων νὰ ἐπιβαίνωσιν εἴκοσιν ἱππῶται μετὰ τῶν ἵππων των καὶ τῶν

¹ Σοφοί=Savii. Οἱ Savii ἀπετέλουν μέρος τῆς Αὐθεντίας, ἦσαν δὲ τρόπον τινὰ οἱ ὑπουργοὶ σύμβουλοι τοῦ στέμματος.

ἀναγκαίων ὄπλων καὶ τεσσαράκοντα κατέργων ἐξωπλισμένων διὰ διακοσίαν ἀνδρῶν πληρώματος, ἤλπιζον ὅτι ἤθελον δυνηθῆ νὰ ἐκμηδενίσωσι τοὺς Τούρκους καὶ οὕτω νὰ σώσωσι τοὺς Χριστιανούς τῆς Ῥωμανίας. Ἡ παρασκευὴ αὕτη ὄφειλε νὰ προετοιμασθῆ πρὸ τοῦ προσεχοῦς θέρους μετ' ἐπιμελείας, ἐὰν ἤθελον νὰ ἐμποδισθῶσιν οἱ Τοῦρκοι νὰ αὐξήσωσι τὰς δυνάμεις των. 2^{ον} Οἱ Βενετοὶ εὐμενῶς ἀπέβλεπον εἰς τὴν σωτηρίαν τῶν Χριστιανῶν καὶ τῆς χώρας τῆς Ῥωμανίας; Εἰς ταῦτα ἀπήντησαν ὅτι, αἱ δυνάμεις των εἶναι πολὺ κατώτεραι, ἐν παραβολῇ πρὸς τὰς ἑξαιρετικὰς δυνάμεις τῶν ἀπίστων, καὶ ὅτι δὲν θὰ ἠδύναντο νὰ ἀναλάβωσι μόνοι τὴν ἐκστρατείαν, ἀλλ' ὅτι θὰ ἐνήργουν εἰς τρόπον ὥστε νὰ ὑπερασπίσωσι τοὺς Χριστιανούς μετὰ τοῦ ζήλου, τὸν ὁποῖον ἐμπνέει ἡ πίστις ἐκ τοῦ βάθους τῆς καρδίας. 3^{ον} Ποία θὰ ἦτο ἡ βοήθεια, ἧς θὰ εἶχον ἀνάγκην, ὅπως ἐπιτύχωσι τοῦτο; Εἰς τὸ τρίτον τοῦτο ἐρώτημα οἱ Βενετοὶ ἀπήντησαν, ὅτι σκοπὸς αὐτῶν δὲν ἦτο ἡ ἐπαύξησης τοῦ κράτους των, ἀλλὰ μόνον ἡ ὑποστήριξις τῆς πίστεως καὶ ἡ ἐκμηδένισις τῶν ἀπίστων, ὅτι ἦσαν ἔτοιμοι νὰ ἐξοπλίσωσι πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον, δι' ἐξόδων των, δέκα κάτεργα μετὰ πληρώματος διακοσίων ἐνόπλων ἀνδρῶν, ἐπὶ οὐκτάμηνον. Πλὴν τούτου ἦσαν ἔτοιμοι νὰ δανείσωσι, τῇ ὑποδείξει τῆς ἀγίας Ἐδρας, τὰ ἀναγκαιοῦντα χρήματα πρὸς ἐξοπλισμὸν δώδεκα οὐζερῶν, ἐπὶ τῶν ὁποίων θὰ ἠδύναντο νὰ ἐπιβιβασθῶσιν οἱ ἱππῶται μετὰ τῶν ἵππων των καθὼς καὶ ὅσα φορτηγὰ πλοῖα θὰ ἦσαν ἀναγκαῖα πρὸς μεταφορὰν τῶν τροφίμων, τῶν ἀνδρῶν πληρώματος, τῶν στρατιωτῶν καὶ τῶν κτηνῶν.

Ἐκ τῆς πρесоβείας ταύτης οἱ Βενετοὶ ἔκριναν περὶ τοῦ μεγέθους τοῦ ἐνδιαφέροντος τοῦ Πάπα διὰ τὴν κατὰ τῶν Τούρκων συμμαχίαν, διὰ τοῦτο μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ παπικοῦ πρεσβευτοῦ ἀρχιεπισκόπου Βερτράνδου, ἀπέστειλαν ἴδιον πρεσβευτήν, τὸν υἱὸν τοῦ Δουκὸς τῆς Κρήτης Βλάσιον Ζένον, ὅστις τότε μόλις εἶχεν ἐκλεγῆ πριμικήριος Κρήτης. Οὗτος ἐβεβαίωσε τὸν Πάπαν ἐξ ὀνόματος τῶν Βενετῶν, ὅτι, ἂν καὶ βεβαρημένοι ἐκ τῶν συνεχῶν πολέμων, ἦσαν πρόθυμοι ἐν τούτοις νὰ θέσωσιν εἰς τὴν διάθεσιν τῆς συμμαχίας, δέκα κάτεργα, συμφώνως πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ Πάπα, τοῦ Βασιλέως τῆς Γαλλίας καὶ τῶν ἄλλων κυριάρχων. Τὰ κάτεργα ταῦτα ἐν καιρῷ ἐξοπλιζόμενα, ὡς ἀπεφασίσθη, ἤθελον δράσει μετὰ συμμαχικῶν δυνάμεων πρὸς ἐκμηδένισιν τῶν Τούρκων.

Τὸ κατάστιχον τοῦ 1334 περιλαμβάνει πλῆθος ἐγγράφων ἀφορώντων εἰς τὴν συμμαχίαν κατὰ τῶν Τούρκων καὶ τὸν καπετᾶνον τῶν Βενετῶν, ὅστις ἔφερε τὸν τίτλον «*Capitano Unionis*».

Τέλος κατὰ τὸν Μάρτιον τοῦ 1334, εἶδος συνδιασκέψεως ἔλαβε χώραν ἐν Ῥώμῃ, καθ' ἣν ἡ Βενετία ἀντεπροσωπεύθη ὑπὸ Ἀνδρέου Βασιλείου, πρῶτον πρεσβευτοῦ, πλησίον τοῦ Πάπα Ἰωάννου ΚΒ' καὶ ὑπὸ Ἰωάννου Γραδενίγου, πρεσβευτοῦ, ὁ Πάπας ὑπὸ τοῦ καρδινάλιου τοῦ Ἁγίου Στεφάνου τοῦ

Τσέλιο, ὁ Βασιλεὺς τῆς Γαλλίας ὑπὸ Οὔγου Κυριρέ (Quiret) καὶ Γουίδωνος Μπωνιτέ (Baudet) πρωτάνεως Παρισίων, καὶ τὸ τάγμα τῶν ἱπποτῶν τῆς Ρόδου ὑπὸ ἀντιπροσώπων, οἷτινες δὲν κατονομάζονται. Κατὰ τὴν συνδιάσκεψιν ταύτην ἀπεφασίσθη, ὅπως ἀποτελεσματικῶς καταπολεμηθῶσιν οἱ Τούρκοι. Πρὸς τοῦτο οἱ μὲν συμβαλλόμενοι ἀνελάμβανον νὰ ἀποστείλωσιν εἰς Εὐβοίαν κατὰ τὸν προσεχῆ Μάϊον, τεσσαράκοντα ἕξ κάτεργα φέροντα προμηθείας δυναμένας νὰ ἐπαρκέσωσιν ἐπὶ πεντάμηνον, οἱ δὲ ἄλλοι συνυπογράψαντες τὴν συμμαχίαν, ὥριζετο ὅτι ἤθελον συντελέσει εἰς τὴν συγκέντρωσιν τῶν δυνάμεων, διὰ τῆς ἀποστολῆς τοῦ συμφωνηθέντος ἀριθμοῦ κατέργων, ἦτοι: Ἡ Ρόδος διὰ δέκα, ἡ Βενετία ἐπίσης, ὁ Βασιλεὺς τῆς Κύπρου δι' ἕξ, ὁ αὐτοκράτωρ Κωνσταντινουπόλεως δι' ἕξ καὶ ἐνόπλιον στρατιωτῶν. Ἡ συνδιάκειψις ἐβασίσθη ὡσαύτως ἐπὶ τῆς βοήθειας, ἡ ὁποία θὰ παρείχετο ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Σικελίας διὰ τεσσάρων κατέργων καὶ τεσσάρων πλοίων. Ἐπίσης οἱ Γενοῦαῖοι καὶ οἱ Πισανοὶ θὰ συνεπλήρουν τὰς ἐλλείψεις.

Αἱ διαπραγματεύσεις παρασκευῶν τῆς ἐκστρατείας ἐξηκολούθησαν καθ' ὅλον τὸ ἔτος 1334. Εἰς τὰ Βενετικὰ κατὰστιχα ὅμως οὐδεμία συνάντησις ἢ μάχη μετὰ τῶν ἀπίστων ἀναφέρεται. Πρέπει νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι οἱ Τούρκοι γνωρίζοντες τὰς μεταξὺ τῶν διαφόρων κυριάρχων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης συμμαχίας ἀπέφυγον ἐπιμελῶς πᾶσαν συνάντησιν, ἐπὶ τῇ ἐλπίδι ὅτι ἡ συμμαχία θὰ διελύετο τάχιστα καὶ τότε θὰ ἠδύναντο νὰ δράσωσιν ἄνευ κινδύνων.

Ταῦτα ἐν γενικαῖς γραμμαῖς ὡς πρὸς τὴν συναφθεῖσαν συμμαχίαν κατὰ τῶν Τούρκων τῷ 1333 ὑπὸ τῶν κυριάρχων τοῦ Αἰγαίου κρατῶν. Ἐκ τῆς ἀφηγήσεως ταύτης φανερὰ καθίσταται ἡ κατάστασις τῆς Αὐτοκρατορίας, ἣτις περικυκλωμένη πανταχόθεν ὑπὸ τῆς νεαρᾶς Τουρκικῆς ἐθνότητος δὲν ἦτο ἱκανὴ νὰ ἀντιτάξῃ ἐν τῷ Αἰγαίῳ στόλον ἰσχυρότερον τῶν ἕξ κατέργων καὶ ὀλίγους λογχοφόρους στρατιώτας. Ὁ Βασιλεὺς τῆς Κύπρου καὶ ὁ Μ. Μάγιστρος τῶν ἱπποτῶν τοῦ Ἁγ. Ἰωάννου τῶν Ἱεροσολύμων ἐθεωροῦντο ὑπὸ τῶν Βενετῶν σημαντικώτεροι παράγοντες τῆς πρόσω Ἀνατολῆς. Πλὴν τούτου προκύπτει ὅτι ἡ πολιτικὴ τῆς Ἀνατολῆς διηυθύνετο ὑπὸ τῶν Βενετῶν, αἱ δὲ ὑποχωρήσεις αἱ γινόμεναι ὑπ' αὐτῶν πρὸς τὸν Πάπαν οὐδένα ἄλλον σκοπὸν εἶχον, εἰμὴ νὰ προσεταιρισθῶσιν αὐτόν, ὅπως διὰ τῆς ἐπιρροῆς του προσελκύσωσιν εἰς τὴν συμμαχίαν τοὺς καθολικοὺς κυριάρχους.

Ἐν παραρτήματι παραθέτω τὰ σημαντικώτερα τῶν ἀναφερομένων ἐγγράφων.

Ε Γ Γ Ρ Α Φ Α

Registro 15. fo 21. Deliberazioni Senato. Misti. 1332 Vii Julii. Scriptum fuit Duche Crete et Baiulo Nigropontis de unione facienda contra Turchos.

Cum foret captum in rogatis, super facto Turchorum quod responderetur duche et consiliariis Crete quod cum Magistro Hospitalis et aliis quos viderent habere amititiam contra Turchos, tractarent de faciendo armatam contra eos et que haberent huc scriberent et modo simili captum foret de scribendo baiulo et consiliariis Nigropontis, quod cum D. Nicolò Sanuto et Bartholomeo Gisi et aliis, facere deberent. Et nunc propter treugnam factam cum D. Imperatori Constatinopolis videatur quod per Baiulum nostrum iturum ad presens in Constantinopoli melius et cicius dicta Unio poterit pertractari. Vadit pars quod committatur dicto Baiulo, quod cum receperimus, nova potentia de Turchis; tamen per litteras duche et consiliariis Crete, quam baiulo et consiliariis Nigropontis, et per illas de Creta habuerimus quod dictus Imperator Constantinopolis committaverat eos ad armatam faciendam contra Turchos pro conservatione partium Romanie, debeat dictus Baiulus Constantinopolis caute et sollicite et quam breviter facere poterit procuracionem apud D. Imperatorem predictum quod velit ponere, ad faciendum dictam armatam contra Turchos predictos persentiendo firmiter de voluntate sua et de illo quid facere et ponere vult ad armatam predictam, continuam faciendam inducendo eum, cum illis verbis que ipsi baiulo videbitur et que dominationi ipsi baiulo committere videbitur ad opus predictum et dicendo sibi; quod si ponet et dabit ad dictam armatam faciendam illud suum auxilium quid erit conveniens in hoc, et que habuitur et extraserit dictus baiulus a dicto D. Imperatori, nobis celeriter denotet, et etiam duche et consiliariis Crete et Baiulo et consiliariis Nigropontis quibus committimus, quod que fecerint super predictis. Similiter Duche et eius Consiliariis cum Magistro Hospitaliorum, et baiulo et consiliariis Nigropontis cum D. Nicolao Sanuto condominatoribus Nigropontis quibus etiam dicatur de nostra bona voluntate quod nobis et ipsi baiulo Constantinopoli denotet ac sibi ad invicem omnes, ut sciatur quid est agendum, et sic eis committatur, et pro inducendo dictum Imperatorem et predictos de Romanie ad dictum opus, scribant litteras eis sicut dominio videbitur esse necesse, et detur dicto baiulo litteram dictam Imperatori seu eius exarchos, sicut videbitur quam super hoc misit Duche et consiliariis Crete ut sit de predictis melius informatus.

Registro 15. fo 50. Senato Deliberazioni Misti. 1332, 13 Decembri.

Consilium Dominorum Johannis Quirino Petri de Canali
et Pauli Diedo sapientium.

Capta.

Quod super ambaxata ambaxatoris Crete, scilicet, super capitulo armandi in Creta duas galeas pro Unione contra Turchos examinatis omnibus excusationibus et intellectis dicte ambaxate et examinatis quoque et consideratis conditionibus insule Crete, ac habita colatione cum hiis qui antea rectores fuerunt in insula Crete de statu possibilitate et conditione dicte insule, atque attento et considerato in quantum utilis et necessaria est dicta Unio pro securitate et bono insule Crete, videtur sapientes quod per illos de insula Crete armentur pro dicta Unione due galee sicut captum fuit in Rogatis. Et sicut mandetur duce et consiliariis Crete quod faciant eas armari. Verum de expensis necessariis fiendis pro armata ipsarum duarum galearum, duce et consiliiarii Crete, provideant, faciant, et ordinent quod solvantur aut per impositionem datiorum aut per milicias et serventarias et per fochos totius insule, habendo super inde consilium cum illis qui eis videbuntur, sicut eis utilius et melius videbitur et maxime iustum et rationabile; remanendo nichilominus in debito dictorum duce et consiliariis faciendi solvi dictis expensis, sicut eis videbitur melius et utilius pro honore nostro et bono negotii prelibati. Et etiam procurare debeant quod clerici insule Crete solvere debeant pro dicta oportunitate et armata, sicut liberaliter obtulerunt id quid conveniet quod tamen necessario et utili.

Et ut in armata galearum predictarum non sit defectus pecunie, quia forte non ita cito, exigetur pecunia que exigi debet pro dicta armata quod mandetur duce et consiliariis, quod de depositis que sunt in camera communis Crete accipere debeant mutuo pecuniam necessariam pro dicta armata et quod sollicitare debeant exigere facere pecuniam que solvi et exigere debet pro armata dictarum galearum et restituere et redere pecuniam, acceptam de dictis depositis de primis denariis qui fuerint exacti. Item quod dictas galeas armare bene debeant et de bona gente, scilicet ad sbarolum... de pope... in prora, et insuper habeant quilibet galea arceros XX, et habeant ipse due galee unum nobilem dominem supracomitum cum salario lib. III grossorum in mense et familia, sicut habent supracomiti nostri de Venetiis. Et quod galee predictae coredo et arma parentur aptentur et furnientur ad expensis nostri communis.

f° 34 N° 253.

Deliberazioni Senato. Misti. Registro 16. Die XVI Octubri 1333.

Capta.

Ad factum autem mittendi Rodum aliquam sufficientem personam pro firmatione Unionis predictae, quod petit dictus Dominus Magister, ut continetur in capitulis, missis nostro capitaneo, per eundem respondeatur. Nostro capitaneo Unionis, quod miramur quodam modo de petitione dicti magistri in facto dicte persone mittende, quoniam Unio ipsa usque ad quinquenium est firmata, ut apparet publicis documentis, et sumus etiam, quod servantibus partibus, sicut nos facere intendimus pro parte nostra, id quid fuit in confectione dicte Unionis firmatum, deo previo, in honorem et augmentum partium redundabit, propter quod non est opus ad ipsum magistrum, dicta occasione personam aliquam destinari, cum non sit necessarie reficere, quod diutius est perfectum.

Et propterea procuret suo posse capitaneus supradictus, quod ipse magister contentus sit, sicut esse debet de Jure, de Unione firmata, et de conventionibus contentis in ea, et quod eas, ut speramus et promisit, effectualiter adimpleat et observet, de quibus omnibus etiam dicto magistro scribatur in illa forma, que dominationi conveniens apparebit. Omnes de parte.

f° 34 r. N° 254.

Deliberazioni Senato. Misti. Registro 16 Die XVI Octubri 1333.

Capta.

Et quia ex notificatione facta nostro duce Crete per dictum magistrum, habetur de discordia orta inter Turchos, et de compositione, quam idem magister suadet fieri debere cum Orchani Turcho, ut possit comodius attendi ad persecutionem aliorum Turchorum, scribatur eidem nostro capitaneo Unionis de discordia supradicta, et sibi comittatur, quod consideratis omnibus considerandis pro nostro honore, scilicet dicta unio, ut credimus, firma erit, fatiat similiter cum predictis dominis Unionis, seu cum presidentibus armatarum ipsarum in facto dicte compositionis, tam cum dicto Orchani, quam etiam cum aliis Turchis, cum quibus ipsi capitaneo nostro et dictis dominis, seu eorum presidentibus videretur de faciendo concordiam, sicut utile videbitur dicto capitaneo nostro pro bono Unionis predictae, et conservatione Nigropontis et Crete, et aliarum terrarum et

locorum nostrorum partium Romanie. Si vero dicta Unio non duraret, seu non videretur dominis Unionis predictis, seu presidentibus armatarum ipsarum, quod armata Unionis pro hac hyeme stare deberet in mari, propter quid idem capitaneus noster Venetiis remearet, imperfecto negotio compositionis predictae, committatur factum dicte compositionis nostro Duchae et consiliariis Crete, et Baiulo et consiliariis Nigropontis, quibus scribatur, quod similiter cum Domino Imperatori Constantinopolis, et domino Magistro Hospitalis vel cum eorum nuntiis, ad hoc mandatum habentibus, si dicta Unio firma erit, vel per se solos, si dicta Unio non duraret, facere possint in facto dicte compositionis, tam cum dicto Orchani, quam etiam cum aliis Turchiis, ut dictum est, sicut crediderint et putaverint fore opus, pro bono et conservatione Nigropontis, et Crete et aliarum terrarum et locorum nostrorum partium Romanie. Et scribatur dicto nostro capitaneo Unionis quod... recedatur de inde occasione Venetiis remeandi, scribat nostris, Duchae, Baiulo et eorum consiliariis supradictis, si dicta Unio firma est, vel non, ut sciant, quem modum tenere debent in facto compositionis predictae.

Non O — non sinceri ! — omnes alii de parte.

fo 33to No 250.

Deliberazioni Senato. Misti. Registro 16 Die XXVI Octubri 1333.

Capta.

Examinatis litteris et novis Turchorum et Romanie consulunt sapientes, quod scribatur nostro capitaneo Unionis, quod optamus, sicut possumus, quod ipsa Unio continue firma sit, nec usque ad tempis aliis firmatum quinquenii infringatur, cum cernamus dictam Unionem fore conservationem Christicolarum Romanie, et ipsis partibus fructuosam. Et quod cum domino Imperatori Constantinopolis, et cum Dom. Magistro Hospitalis sollicite quantum potest, seu cum presidentibus armatarum ipsorum dominorum per illam viam que sibi utilior apparebit, quod dicta Unio duret, et quod armate retinende per ipsos dominos in Unione premissa, continue et quolibet tempore, similiter sint ad servitium et bonum dicte unionis, sicut in ejus confirmatione sint inter partes promissum, cum pro parte nostra omnino intendamus servare id quid per nos promissum fuit in dicto facto, et quod armata nostra continue ibi sit, sicut fuitur opportunum. Et si firma manebit Unio, ut speramus, scribatur dicto capitaneo, quod gens Crete necessaria est in insula Crete propter conditiones et novitates imminentes in illis partibus, sicut novit, et quod propterea

in Cretam remittat suas duas galeas, et quod accipiat et retineat secum duas de galeas, que sunt ad Culfi custodiam deputate, ut habeat numerum completum sex galearum, quas pro parte nostra tenere debemus in Unione prefata, et siqui homines deficientur in dictis sex galeas quas secum retinebit, accipiat de illis aliarum galearum Culfi, et de ipsis suppleat numerum defitientium sibi, ita quod dicte sex galee plenarie sint furnite, cum quibus similiter cum armatis dominorum ipsorum in Unione promissis remaneat ad servitium dei et bonum Unionis predictae, et similiter cum aliis armatis predictis, procurret faciat id quid sit bonum agendorum et honor noster, sicut de ipsis speramus, et quod suo loco et tempore providebimus, sicut opus fuerit, de refrescando armatam Unionis predictae. Et remanente ipsi capitaneo, cum dictis sex galeis in Unione premissa, post quam nostre armate omnes Venetiis redierint, ordinet, quod capitaneus Culfi cum galeis sibi remanentibus, Venetiis revertatur, servante tamen ipso capitaneo culfi in reditu suo, in facto levandi mercationes id quid pridie sibi fuit per Ducales litteras denotatum, et sic scribatur dicto capitaneo Culfi, quod debeat observare, si vero pro parte dominorum nostrorum, Unio remaneret, vel non videretur ipsis dominis de retinendo in mari, quantum per hac hyeme, armatam Unionis predictae, scribatur capitaneo supradicto, quod commune nostrum sustinet, et est pro sustinendo expensas et maximas gravitates, tam pro facto Nigropontis et Crete, quam aliis multis rationibus et causis, quas potest satis verisimiliter cogitare. Et quia optamus conservationem civitatis Nigropontis, sicut possumus, nec sumus ita de hinc informati de statu et conditionibus civitatis prefate, sicut est ipse, qui ad oculum vidit factum, committimus sibi et Baiulo nostro Nigropontis, quod in casu predicto; videlicet quando non esset firma Unio, vel quando alii domini Unionis volent pro hac hyeme tenere in mari armata Unionis, ut dictum est, dimittant in civitate Nigropontis gentem in illa quantitate, que sibi et dicto Baiulo videbitur opportuna, pro conservatione solum civitatis predictae, habendo semper respectum ad expensis, et gravitates predictas, et quam gentem de armata Unionis et culfi accipiant de melioribus et de illis, qui in dicta civitate libenter valuerint remanere. Et quia non esset utile quod idem capitaneus deberet in conducendo secum galeam vel galeas vacuas fatigari, scribatur sibi, quod secundum numerum gentis, que remanebit ad custodiam civitatis predictae, relinquat etiam nostro baiulo ibi galeam, vel galeas, quam, vel quas idem baiulus ibi faciat comode conservari, de quibus omnibus scribatur, sicut opus fuerit, baiulo supra-

dicto, Et hiis expletis idem capitaneus Unionis Venetiis revertatur. Verum si idem capitaneus se reperiret a Mothono citra versus Venetiis, in casu predicto, silicet quando unio facta esset, vel quando non videretur presidentibus predictis, quod armata predicta deberet remanere in mari hac hyeme, committatur sibi, quod mittat Nigropontis unam de suis galeis bene furnitam que habeat ballistarios superfluos in illa quantitate que sibi necessaria videbitur, pro custodia solum civitatis Nigropontis, que faciat viam de Creta, et accipiat libras sexagintas grossos de illis quas portavit ser Bernardus Justinianus, et dictos denarios conducat et consignet baiulo et consiliariis Nigropontis, et ibi maneat dicta galea cum dicta gente et ballistarios ad custodiam civitatis predictae. Si vero idem capitaneus dimisisset ita frumenta de gente civitatem Nigropontis, quod non videretur sibi opus aliam gentem mittere Nigropontis quod custodia civitatis ordinet quod dicta galea vadat in Creta et accipiat dictam pecuniam, et eam portet Nigropontem et postmodo dicta galea Venetiis revertatur.

Non—o— non sinceri 1—omnes alii de parte.

fo 39^r No 294.

Deliberazioni Senato. Misti. Registro 18. Die XVIII Novembris 1333.

Capta. Quod stemus firmi ad id quid captum est in isto consilio super istis factis, scilicet de scribendo, domini regi Cipri, cum hac additione, quod in dictis litteris mittendis fiat mentio de eo, quid nobis scripsit dominus magister Hospitalis, et quo modo speramus, quod miserit Rodum ambaxatores suos, et se posuitur in Unione contra Turchos. Et quod, si non misisset eos, vel si eos misisset, se posuisset in Unione predicta, in ipsa se ponat sicut pridie captum fuit. Verum quare non esset bonum quod pro modica differentia Unio remaneret, committatur ambaxatori ituro, quod si domini Unionis non contentarentur de loco Nigropontis in quo per formam Unionis, omnes armate similiter esse debent, sit contentus de conveniendo in alio loco, in quo maior pars dominorum Unionis seu syndicorum suorum, voluerint concordare. Et detur syndicatus dicto ambaxatori ad plenum super facto mutandi dictum locum, ut dictum est, et etiam in obligando nostrum commune nuntio dominis regis Cipri de servanda pro parte nostra dicta Unione si in ipsa se ponere voluitur, ut speramus.

fo 39to.

Deliberazioni Senato. Misti. Registro 16. Die XX Novembris 1333.

Ser Besinus Contareno vult supradictam partem quatuor sapientes cum hac additione, Quod si magister Hospitalis contentus erit de

Unione, ut captum est, et nuntius domini Regis Cipri non fuitur in Rodo, et videbitur dicto magistro quod noster ambaxator cum suo nuntio sotiatus ire debeat ad D. Regem Cipri pro bono Unionis predictae; tunc ambaxator noster cum nuntio dicti magistri vadat ad D. Regem ad procurandum cum illis pulchris verbis, que dominationi videbuntur, quod se ponat in Unione predicta. Et si dictus ambaxator ibit ad D. Regem Cipri, scribat nobis per duas manus, et per viam Crete, et per aliam viam, que sibi melior apparebit quicquid fecerit, et procurret, quod dictus magister armet unum lignum, qui si poterit obtinere, remittat galeas Venetiis, et vadat in Cipro cum dicto ligno, offendendo quod dicta galea sit necessaria nobis pro factis Crete. Et si dictus ambaxator ibit in Cipro habeat Libr. CCC de salario in quatuor mensis, et si ultra stabit, habeat Libr. L in mense. Et a die quo recedet de Rodo pro eundo in Cipro de quanto stabit in dicta via, possit expendere grossos XII in die, ultra id quid est captum ad presens.

Quia multis rationibus credibile est quod dominus Rex Cipri libenter se ponet in Unione contra Turchos, consulunt, quod si unio firma erit, et D. Rex Cipri non misisset Rodum nuntios suos, vel si eos misisset non se posuisset in dicta Unione, committatur ambaxatori ituro, quod ipso expedito a Magistro Hospitalis sicut captum est et remanente firma Unione, etiam cum Magistro solo vadat ad D. Regem Cipri, et procurret et sollicitet, quod se ponat in dicta Unione et in ea ponat illud auxilium armate in mari tenende, que sibi convenire videbitur pro augmento fidei, et honore sue Regie Maiestatis non possendo tamen stare in Cipro pro predictis, ultra dies XV. Et quare omnis labor optat premium habeat iste ambaxator Libr. CCC in quatuor mensis, et si ultra staret habeat Libr. L in mense, et ducat secum quatuor domicellos indutos habeatque unum notarium, unum expensatorem, et unum coquum, et possit expendere soldos III grossorum in die cum notario. Et procuret quod magister predictus, si voluerit, mittat suos ambaxatores cum ipso, et quod etiam nuntius domini Imperatoris Constantinopolis, si erit Rodi, et voluerit, vadat cum eo ad dictum Regem, ut dictum factum possit utilius procurari. Et quando etiam dicta Unio firma non esset, committatur dicto ambaxatori, quod vadat in Ciprum, et procuret cum dicto Rege, quod dicta Unio reformetur, cum dicto magistro, et cum dicto domino Imperatori, vel cum dicto magistro solo, et quod in ipsa dictus Rex se ponat, ut superius continetur et quando nec idem magister, nec dictus Imperator velent essent in Unione predicta, procuret, quod idem Rex

solus ponat se in ipsa nobiscum. Et in suo recessu de Rodo pro eundo in Cipro dictus ambaxator scribat nobis quid in Rodo fecerit, quas litteras mittat in Creta, ut de inde nobis per nostrum Ducham post modo infra mitantur. Et sit dictus ambaxator capitaneus et rector galee, cum qua ibit, et inter gentem dicte galee faciat rectorem et iustitiam, sicut faciunt nostri capitanei galearum. Et quia non esset bonum quod pro modica differentia, ut supra in parte prima quatuor sapientes usque in finem dicte partis continetur.

Ser Marinus Baduario vult partem predictorum trium sapientium excepto, quod non vult, quod ambaxator iturus vadat in Ciprum, scilicet, si Unio firma non esset saltem cum Magistro solo.

Non 11 non sinceri 6—14.

Senato Secreta. Syndicati Vol. I 1329-1425. f° 16.

In Cristi nomine, anno incarnationis eiusdem M^o CCCXXX III°. Indictione secunde, die ultimo mensis Novembris. In ducali palatio Venetiis, presentibus, sapienti viro domino Nicolao, Nicolino de Fuganesco et Andrea de Capite Aggeris, notariis maioris curie ducalis Venetiarum, testibus rogatis, et aliis. Illustris et magnificus Dom. Franciscus Dandulo dei Gratia etc. cum suis consiliis ad hoc specialiter ordinatis, et sollemniter congregatis, et ipsa consilia cum eidem domino Duci, nomine suo et commune Venetiarum, unanimitè et concorditer fecerit, constituerit et ordinaverit Nobilem virum *Antonium Dandulo* civem Venetiarum, licet absentem, suum et dicti communis Venetiarum syndicum actorem et procuratorem legitimum, et quicquid melius esse duci potest et procuret specialiter ad requirendum et procurandum cum serenissimo Domino Imperatore Constantinopolis, ac cum reverendo patre Domino Helyono¹ Magistro Generali Sancte Domus Hospitalis Sancti Johannis, quod observent, arment, mittant et adimpleant, secundum quid proviserunt et tenentur pro forma Unionis firmate et habite cum eisdem *contra Turchos inimicos S. Fidei Christiane* et ad afferendum facere mittere et adimplere integre nomine ipsius domini Ducis et communis Venetiarum sicut tenetur et promisit pro parte sua. Nec non ad providendum, ordinandum, concordandum et conveniandum de loco vel locis, in quo, vel quibus et quando, dicta Unio, seu galee armate et gentes ipsius Unionis debeant insimul convenire et esse, non obstante forma, seu aliqua loci expressione vel capitulo Unionis predictæ. Item ad incipiendum et ad mittendum

¹ Elyon de Villanova Γάλλος Μ. Μαγίστρος 1319-1346.

dominum Regem Cipri, vel suum procuratorem aut syndicum in unione predicta, et ad recipiendum ab eo vel eius procuratores, ac faciendum eidem pro parte et nomine ipsius domini Ducis et communis Venetiarum et omnem et quamlibet provisionem et obligationem necessariam et opportunam cum circa dictam Unionem quam occasione ipsius Unionis attendendo et observando. Et ad omnia alia et singula dicendum faciendum, recipiendum et promittendum que in predictis circa predictum fuerit quomodolibet dicenda et facienda, et que ipsi constituentes facere possint etc.

Senato Secreta. Syndicati Vol. I 1320-1425 f° 16to.

Nos Franciscus Dandulo dei Gratia Venetiarum etc. committimus vobis, cum nostris consiliis, minori, rogatorum et de XL. Viro nobili Blaxio Geno de nostro mandato duche Crete, uniusque consiliariis et plenam nobis concedimus facultatem accipiendi mutuo, sive ad presam, sive alio quoque modo supra nostrum comune, et per illos terminos qui vobis videbuntur, pecuniam vobis oportunam pro armandis et soldizandis tribus galeis, mittendis per vos, de nostro mandato ad persecutionem Turchorum. Una cum aliis per Summum Ponteficem et alios deputatis, promittentes facere fieri satisfactionem illis a quibus sic receperitis pecuniam huiusmodi, sive eorum nuntiis, infra duos menses; postquam vestras litteras receperimus super inde, sub obligatione omnium bonorum communis Venetiarum. In cuius rei testimonium presentem fieri iussimus Ser Nicolaum de Marsilio notarium nostrum infrascriptum, et bulla nostra plumbea communiri. Anno domini MCCCXXX IIII die VIII Aprilis Indictione secunda.

Et Ego Nicolaus de Marsilio notarius Venetus iussu prefectorum domini ducis, scripsi et boleravi. Similis Domino Belletto Civrano Capitaneo et Baiulo Nigropontis per una galea ¹ [ἤτοι παρομοία διαταγή ἀπεισάλη πρὸς τὸν Βαίλον Εὐβοίας ὅπως ἐξοπλίση ἐν κάτεργον].

ΣΠ. ΘΕΟΤΟΚΗΣ

¹ Ἐτηρήθη ἡ ὀρθογραφία τῶν Λατινικῶν κειμένων.